

SLOVENSKE NOVINE.

Odgovorni Vrednik: Profesor Valentin Konšek.

Slovenske novine pridejo vsaki četrtek na svetto; cena za četrtno leto 1 gold.; po pošti 1 gol. 10 kr. sr.
Za plačilo se tudi zanima razglasje.

Tečaj II.

V Celi 19. maliga travna 1870.

List 10.

Iz Cella.

V nedelo 15. dan tega meseca smo se Celani hudo prestrašili. Zasišli smo ob pol desetih plat zvona biti. Strašni vihar je divil, torej je naš strah še večji bil. Gorelo je najhno uro zvanaj mesta v Ternovlah blizu Smarjete. Alj Celani, povsodi pripravljani svojemu bližnjemu pomagati, so hiteli na pomoč. Kakor bi bil trenil so bile mestne brigle vprežene. Gospodi: Aloja Zabuškoček, Karl Zima, Lasknik in Hala so jih postali peljati; tud železnica je briglo poslala. Letelo je tud veliko možov iz Cella Ternovčanam na pomoč. K sreči je veter od vasi pihal, in tako ni bilo verim gasivcem, ki so tud iz bližnih krajev prileteli, nogoče vas, ktera ima 60 hiš, očetj, tako da ste le dve hiše pogorele in 1 kozove.

Vse hvale so vredne ženske, ktere so si, kar je mogoče bilo, prizadele vodo nositi. Če so ravno eni kmeti le od dalječ gledali, jih je vendar mnogo bilo, ki so krepko pomagali; posebno se mora imenovati Andrej Gaber, iz Cerovca, Blagonske komisije. Tema hrabrostu možu nar večja hvala gre, on je skoro več storil, kakor kar je človeku mogoče.

Kako da se je ogenj vnel bil, se še nič prav ne ve; dolžjo nekega, da je z gorečo pipo (falfo) ognj zatrosel. Že supet je nesrečna pipa oganja kriva!

Kmetovavec kmetovavcam v rezni premislik.

Kar kmetijstvo narbolj podpira, je darovanje živina. Kmetovavec, ki mu živina dosti pleha, bo tud kmetijstvo v dobrih stavnih državi; naj mu pa živina fra, mu vse druge pomože kmetijstva kviško ne spravljajo vse pojbe vsakseli. Sreča pri živini je sreča pri celim kmetijstvu. Kako rada pa da se nesreča med živino pritisne, v koliki nevarnosti da je sploh, nam je vsim znano razno. Koliko krat se sliši, da je te-
ta krava proč prišla, da je umrla konj pa-

del, drugimu vse svinjel! Zdaj sili kmetovavcu nesreča v hlev, ko živinco pometava, zdaj slabo vreme živinske bolezni v kraj pripelja, zapet se konj prav ne podkuje, in vso svojo veljavo zgubi. Živinskih zdravnikov je sploh malo; daleč se mora v sili po-
nj, in poprej ko pride, je večkrat že vse namajeno. Prav izučeni je še manj, in ti, ki so, svoje znanje čudno skrivajo, da nihče ničesar od njih ne zve, in njih znanje gre sploh z njimi vred pod zemljo.

Rojaki! ali bi ne bilo čeluti, če bi med nami kaj več takih bilo, ki bi znali boleznem v hleve braniti, in če so v hleve vrinejo, jih zapet od onost srečno odpravljati? Ali bi ne bilo čeluti, da bi živinskih zdravnikov med nami več bilo, kot jih je?

Od kod si jih pa doleti? Šola za živino zdravitelj, konje modro podkovati, je zdaj le na Dunaji, in še tam je nauk čisto nemški. Na Dunaji prebivati in se te znanosti učiti, pride pre drago. To so kriva, da živinskih zdravnikov tako malo imamo.

Pa boljji doba se nam približuje. Krajnsko kmetijsko društvo, ki je za zboljšanje kmetijstva že toliko koristnega storilo, si je zdaj tud skerb založilo, slovensko šolo v Ljubliani vpletjati, v kteri se vsaki, do le slovenski brati in pisati zna, v desetih mescah v vsem tem do čišega izučil, kar zadene živini steti, da dobro pleha, je zdravitelj ako zbolil, konja dobro podkovati, da ta kopito ne poškodje. Dva verla moža, že tud nam Stajercam dobro znana, obredna doktorja zdravilstva imo na Dunaji izučena zdravnika za živino, oba rojena Slovence, gospod doktor Heiweis, in gospod doktor Struplj. Mi sta za povdžno kmetijstva že toliko dobrihga storila — tor prvi celo kmetijsko društvo na Krajnskim vložjo, kmetijske novice vrednojeja, vsako leto novo pratiko med Slovence daje, drugi pr, ko odbrani mož pri kmetijskih srečilih v Ljubliani z raznimim znanjem to dosesti pomagajo, kar kmetu kviško pomaga — ta dva verla moža sta sklenila, ves ta poduk čisto zastoj deliti vsakimu Slovencu, naj pride od kosar koč v Ljubliano. De pa ta poduk vsakimu v glavo pojbe, se bo vse

ga semena, ko gaverli vlastenci med svoj narod občno obiloma vsipavajo, ogrélo ino v rast pognalo. Z nekaterimi učnimi besédami ino še nerazumétimi časopisi se dolgo časa nekaj zancenarjeno naj bolje pak popakovano ljudstvo pač ne dá kmalu preumiti, izučiti in izohraziti. Prenežna devica Slovenija ho še se le tega vsa prikazala ino svoje krasno pak od davnih solzatih tog obledelo lice pomolila, kedar ho v učivnicah, duhovnicah in urednicah le domačo milo glase slisala. Gdor je veliko stočin let v težkih verigah hiral in umiral, kako bi li teh nenadejama prost na naglici kakor junak poskočivši se hrabro obnašal: nehanje ga, da se zave, si bolečo rano zaceli, ter da se ukrepi. Prijatelj svojega ljuda! hodite nam tedaj le neki ino krepčala za naš preljubeni narod na skerbi, ino ne ozirajmo se uže zdaj po uspehih svojega truda: naj herije ho se tude tukaj dopolnilo, kar večna resnica v Joan. IV. 47, 48 pravi: zadete besede prepisem iz staroslavlj. sv. pisma: „O sem bo slovo jest istinoje, jako in jest šojej, i in jest žnej. Az poslah vy žeti, ideže vy ne trudiste se: inji trudite se, i vy vitrud ih vnidoste.“

— fov.

Nova ustava.

(Daje.)

Skoro vsak, s katerim kolj sin od nove ustave govoril, je to misli bil, da bude Stajerski deželi skoz to nar večja škoda izrastla, da imajo po novi postavi židofsi (Judji) pravico tud v našo deželo se preseliti ino lastnjo zadobiti.

Ze prvi paragraf temeljnih pravic reče: „Polnna svobodnost vece in pravica doma svoje vero obhajati je vsakemu prigotovlena. Viivnanje deržavilskih in političkih pravic ni v nikaršni dotiki z vero; pa deržavne dolžnosti se vendar ne smejo zavolj vere nikakor kratiiti.“ K temu se mora še 30. g. deržavne ustave primeriti, ki se glasi: „Vsak deržavlan si zna v vsih krajih deržave posestvo vsake sorte pridobiti in po postavah pripušeno rokodelstvo imeti.“ Potemtakim je tedaj jasno, da je henjala predpravica, ktero je Stajerska dežela več kot tri sto let zastran židofov imela. Nakoljko se pa skoz to naši deželi škoda storiti zna alj ne, hočem po domače Slovincem razložiti. Moram pa že poprej povedati, da je ta reč tako nevtisliva ino rahla, da sin dolgo premišloval, alj bi se v njo spustil alj ne. Ker pa nedovoljnost zavolj te spoznave še ni henjala, in ker sin spoznal da verh tega ljuda to spoznavo krivo zastopijo, torej je moja dolžnost to reč Slovincem tako razjasniti, kakor jo za prav spoznam.

Židofsi, ta nekdanj od boga zvalen, poznej pa od njega zaveržen narod, so je po celenu sveta razkropil, da so se spolnile besede našega izveličarja. Ta vsmljenja vreden narod, kterga je božja roka bude zadela, se je povsod preganjal in zasmarnjal; preterpel je v mnogih deželah neizre-

čeno terpiščanje in hude moritve; pa če se je hušje zatiroval, trdnjeje se v svoje oslepenosti odrečnika pričakoval, pri temu si je pa na svo moč prizadeval marljivosti, pridnosti. Od kristjanov zaničovan tud on kristjana ljebiti ni mogel, pa kralji se te ljudi za to obrzjali, ko so denar imeli in denarstvo (financo) v korist in prid svojih gospodov peljali; da pa pri temu židofsi tud na sebe pozabili niso, se tako ve. Tod so morali veliko štibro plačovati, da so v deželi prebivati smeli. Imenovali so jih kralji blapce denarstva in brez njih skoro biti niso mogli. Ker so marlivi bili, so posebno vso kupčijo po deželah imeli, in pri svoji trznosti so kmalo obogately. Postala je skoz to pri kristjanih nevošnjivost, in hudobneži, kterih se nikdar ni mankala, so vražljivo ljudstvo šantali zoper židofse ter so rekli, da židofsi kristjanske otroke morajo. Ako ravno je to bila peklenska laž, ktero so le hudičovi pomagatši skovati znali, se je vendar le verjela, in židofsi so se v raznih časih grozovito preganjali, terpičali in morili.

Tako je bilo tud na Stajerskim. Da bi pa enkrat tega preganjanja in te moritve konc bil, pri kteri je ljudstvo popolnoma odvijilo, so prosili Stajersko stanovi, ko se je pisalo 1426 tačasnega cesarja Maksimilijana Pervega, da bi zapovedal vsim židofam Stajersko deželo zapustiti, in da bi prihodnišč neboden židof nesmel na Stajerskim prebivati. Cesar Maksimilijan I., je vto dovolil; pa ker ja za vojške denarje potreboval, in ker mu je japonske štibra veliko nesla, je terjal od Stajerskih stanov za podeljenje te predpravice (privilegium) 38 tuzentent goldinarjev. To je bilo za tisti čas strašno veliko denarja, če se pomisli, da je tačas škaf (mernik) pšenice 2 groša veljal, kakaj tedaj je bilo prav malo denarja. Stajerski stanovi, ki so za mir in blagor dežele skerbili, so vendar le ta denar Cesarju plačali.

Odstitihmal ni smel noben židof na Stajerskim dalje na enezu kraja prebivati, kot 24 ur; le za čas sonnja v Craden ta postava ni veljala. Ze to za židofse težavno postavo se pa v čast stanov ni pre ojnro rabilo, in vrade so jo več del le za tiste židofse veljati pustili, kteri so z punkelnam na herhtu po deželi kupčovali, in marskterega ocizgnali.

Zastran te predpravice se je tud na Stajerskim zboru govorilo, ino sklenilo se je vlado prositi, da bi ta predpravica, ktero je Stajerska dežela tako drago kupila, še znaprej veljala. Bilo je na zboru 29 poslancev, vmed tem so bili možj, zavolj kterih se Stajerska dežela ponasati sme, in ko je predpravica zastran židofov v predvna prisla, sta le 2 poslanca bili, ktera sta židofem roko deržala; vsi drugi so za bolje spoznali, da tud prihodnišč ta predpravica velja. Pri temu sklepu so pa ti možj prebrisane glave tako modrovelili: Mo bi na Stajerskim židofsi že prebivati ino bi ne isočli z Kristjanimi enakih pravic, bi se jna te en-

ke pravice podeliti morale, ker bi se niec zoper ta narod krivično ravnalo, tega pa zbor ni storiti mislil; ker pa dosadaj na Stajerskim židofov ni bilo, torej se temu naroda nobena krivica ne stori, če se židof v deželo ne pustijo in stara predpravica velja. To je bila misel vseh poslancev razum dvoh, in kakor sim že rekel, se je sklenilo vlado prositi, da bi tad za prihodni stari Stajerska predpravica veljala. Ko so bili poslanci našega zbora mesca grudna v Holomovec našemu svetlecu cesarju se prikloniti, so tud to prošnjo gospodam ministram naprej nesli, pa dal se jim je bil odgovor, da so pri osmotanju občne vstave za vse avstrijske dežele ne more na predpravice posamesnih dežel gledati, kar tud vsak spozna ti mora.

Zastojno je tedaj zdaj vse besedovanje; nova vstava je židofom enake predpravice podelila, in vpraša se le, ako bi židof v resnici za našo deželo škodljivi bili, kako se bodedo ravnati morali, da bodedo to škodo po mogočnosti odvernili.

Židof je trgovavec (kupčovavec), zemlo obdelovati on neče, torej jo tud ne ljubi, dobiček on iše pri vsemu kar dela, z drugim narodom se on ne vsajomi, svoj narod črez vse ljubi, pri temu je on marliv in trezen — Slavjan je kmetovavec, zemlo on že od nekdaj obdelava, torej pa tud svoj dom iz serca ljubi; zemlja mu rada rodi, torej pa tud on svoj trud in svoje žule kamalo pozabi, in kar pride, da tud drugim vžiti, on je daroviten in gostiven proti vsim narodom; pri temu je rad vesel in lahkih misel, torej pa tud pre malo marliv. Potentakim sta si te dva naroda v značaju ravno nasproti, sama v temu sta si enaka, da sta se dosadaj oha zatirala, in povsodi, kjer te dva naroda skup živita, je Slavjan pod kosom. To je gola resnica, ni mi treba izgledov napeljavati. Z tem pa ni rečeno, da je sam židof tega kriv, ampak jaz rečem da nekaj sam Slavjan, nar več pa star jam, kter je kmetovavca dosedaj težil.

Ozrimo se sadaj na Slovence in seer Stajerske Slovence. Stajerski Slovence je obdarovna od milega boga z mnogim nar lepšim in čednejšim darom; on ima bistro in samo glavo, vsmileno in rahlo serce, zasior je pripravlen za svojo sveto vero in cesarja kri preliti; pa nekaj mu manjka, nekaj prav važnega — pre malo marliv je. Razum srovega pridelka, kterga mu zemlja mila podeli, nima nič, kar bi prodal. To bi ne škodilo toliko, ako bi vse drugo, kar potrebuje za obleko, tud doma pridelal; alj ravno to ga nazaj deva drugim narodom, da ima od due do due več potrebe, pridelk pa zmiorom ti-šti ostane, ker se zmiorom več del zemlo tako obdeluje kakor se je od očeta in deda davil. Slovence se pri obdelovanju zemlje ne zmiorom stare šege deči, pri obleki se pa po novih modih suče. Naši dedji so no-vejši nekak domačega pridelka; oves in oven dala sta mu ovno, ktero so žene, — heci se dekle po zimi predlo; pridilo je sam pridelak, imel je hlače pertene. Če si je ravn-ko klobuk kupiti moral, pa ta klobuk je dva

roda pretorpel; v delavnika bočil je v bro-zovih coklah; ko je pa o božiču živino za-klal, dal je kožo v stroj, da je imel za ne-delo usojate čevle. Bila je pri ženitvah nar imenitejša jed pšenata kaša in štrikel; ni on poznal ne košota ne panka, rama ne ka-kega drugega gruma; vino je pa vselej rad pil, tode dobro je bilo domače v pisani ma-joliki, ni se oziral po okajenih buteljah.

Tako je bilo nekdaj. Alj nihče ne sme misliti da jax vse stare šege hvaliti hočca, bog ne daj! dobro spoznam da so stare šege mnogo napénega imele; dobro vem da se šege spremenišca z rodami vred; ne bom ne hvalil brezovih cokel tud ne klobukov z širokimi okrajji, ampak vsak pameten naj sodi, alj smo sedaj pri bolšem od naših de-dov. Ozrimo se na sadašnji čas.

Nima sadaj Slovence razum srajec in véni hlače se ene niti domačega pridelka na ži-vota. Vprašajmo ga zakaj ne? — Odgovoril bo, da mu obleka drajšo hodi, če si je do-ma pripravil, kakor če jo kupi. — Zna to res-nica biti, alj kako dolgo pa terjajo te pi-sane čunje? V gojzd se ne smo z njimi pri-kazati. Pa naj že bo to, — res je da se oble-ka za majhno ceno dobi. Alj vprašati mor-am kaj pa dela kmetijska družina po zimi? — dekle vem da nekaj predejo in svije redi-jo; pa hlapci po zimi le pre radi prazanjejo. Kadar živino vskerbi se okolj peči poslana-ja. Mnogo pri kmetijstvu prav potrebo orodje je popraviti, mnogo je treba narediti, so grab-ble, vile itd. — pa kdo bo kaj takega sam narejal — sej se na somnju prav dober kup dobi. Bogo da imamo tako vtrgavile ljudi vmed nami, da bi se izjokal nad njimi. Kdo bi verjel, da je v nekemu kraju hlapec, ko se mu je ročnik pri gojnih vlah zlomil, mlado zasajeno črešno posekal in je vile nasadil?

Hvala bogu da še imamo precej veliko število prizadevljivih kmetov, kterim moje besede niso namenjene, ako ravno nečimarnost alo alo po naši lepi deželji vlada.

Laška vojška.

Radecki je zapet v Milann; 23. sušca je z svojim stražnikom ob osmih zjutrej iz No-vare šel, imo potem, ko je do Milanških vrat, porta Vercellian izmuvnjal, se perva-lal, je na konja sedel, imo v mesta jeznil. Pred njemu so šli neki Dragonarji in Gero-žani, puške vsoko v rokah vadijajoči, po-tem so pet Dragonarji in vsi Gerožani, pro-lej dva viša oficira general-kiga reda imo za njema stari gospod maršal v arad med nadvojvodam Karl Ferdinandam in Leopold-am; obšli so jih pa od dalječ bliskajo-či vojski narvišiga reda.

Milančani so dočelo gledali, kar se na vidli, vlatani in srebram obilno obilno obla-čela preuagavcov, njih svetle orojce L. t. d. Grenadirjev je nek 5000 z svojimi medveča-via čakan početo pa ternio in možko zapre Radeckih marširalo, imo nečli so Piccon-terzko bandero, radečo-belo-zeleno, z ho-lim križam nad njo. Ko so jo Lahi zagledali

je naenkrat, poprej neznaní šum-rasad njem postal. Vidlo se je, de jih je to silno spekle. Po kamnitih ulah so rozlali topovi, ktere so naši sovražniku odvzeli, in Taliani so jih z kietvjo spremljali. — Potem so vojsaki marsala spremlj v Vilo-Realo, ino tam je bližnim roko podal, vseni prijazno se pripočil, in jih razpusil.

Brescia. Kak, malo se smejo Avstriani na Taliano zaneseti, se pač iz dogodil v Brescii vidi. Kamej se zvedilo, de je naša armada zvsene Lombardije, se povzdignujejo Bresciani, in začnejo z našim vojskama kiere v roke dobijo, ludo ravnanj. Na to pride poljni maršal, lajtant Hajnav našim na pomoč, ino začne mesto strašno kaznovati. Od štirih popoldan 31. sušca do štirih popoldan 1. malitavnja je bilo mesto iz terdjav bombardirano, mestne vrate od naših vzete, narete zaplotja po ulicah raztergane, hiše, iz kterih so streli prišli, zaigane, ludje, ki so orožje v rokah imeli, brez vsuiljenja, umorjeni, in potem, ko je tolko hiš podretilih, tolko ludi pomorjenih bilo, morajo še dva miliona goldinarjev Bresciani plačati za kaznen, ino 300000 goldinarjev pa za škodo, ino za vdove in otroke tistih, ki so per pustu ob življenja prišli. —

Novičar iz Lublane.

Na Lublanskim gradu že delajo in kopljejo; do konca tega mesca se imajo vsi jetniki (okoli 190 jih je) preseliti v delavnico pod Lublano. Od leta 1845 je bil grad jetnišnica; zdej ho pa terdjava, kamor hojo vojaško orožje in smodnik (pulfer) varniši spravili, de ne bo več v poprejšnjia turna zamej sv. Kristofa. Tudi ho grad kosarna postala za 600 vojakov. V sedanjim času vojska skerbo, de se terdjavje semtertje napravijo, ko bi stegnil kak sovražnik od ene ali druge strani privrhati. — V kosarni in okoli kosarne je spet vse živo: novinci se vadijo in bobni pojo, de je kejevci so bili regrati vse bolj klaverni, zdej pa so veseli in gibani, de jih je veselje viditi. Včasih pa tudi ni bilo pri soldatih lahko naprej priti, zdej je verli vojak kmalo oficir in dobi zlato svetinjo, ki ga časti celo njegovo življenje. — Mestna srenja je poslala o veliki noči slavnima Radeckim zahvalno pismo za njegove poslednje sloveče zmagane na Laškem. — Gospod Mažgon, ki nči pravdoznanstvo v slovenskim jeziku, ima 30 učencov; lepo število za začetek! — Gospod Hladnik je prevzel v začetku tega mesca vredništvo nemških Lublanskih Novic. Ta mož ima vse lastnosti za to iscenito opravilo, in se ho, kakor nam je v svojim nastopnim govoru obljubil, s pravo ljubeznijo svojega dela lotil. — V petek ponoči je ušlo v Lublani 60 laških vojakov, ki bi bili mogli drugi dan v Lino marsirati. Irtavajo pa so jo dervili berž za njim, in so jih se tisto noč 25 vjeli in nazaj pripeljali.

(Nevica.)

Südslavische Zeitung

erscheint (doutsh) in Agram seit dem neuen Jahre und ist das Organ der südslavischen Gesamtinteressen den Nachbarvölkern und dem Auslande gegenüber; sie bespricht und erörtert in leitenden Artikeln die Angelegenheiten und Tendenzen der Südslaven, theilt übersichtliche Auszüge aus allen südslavischen — kroatischen, serbischen, slovenischen (steirischen und krainischen) und dalmatinischen — Journalen mit, und bringt schnelle und verlässliche Correspondenzen von allen wichtigen Punkten der südslavischen Länder. Ihr Standpunkt ist der slavisch-freisinnige; sie gemisst, wie, alle kroatischen und serbischen Blätter, vollständige Pressfreiheit. — Pränumeration auf das II. Quartal der „Südslavischen Zeitung“ (vom 1. April bis Ende Juni 1849); betragt 2 fl. 25 kr. C.M. und wolle direkt an die Expedition der „Südslavischen Zeitung“ in Agram unfrankirt, mit der ausdrücklichen Angabe: „Zeitungsgelder“ auf der Aussenseite des Couverts, eingesendet werden.

Auch wird bei allen löbl. Postämtern Pränumeration auf die „Südslavische Zeitung“ angenommen. Die „Südslav. Zig.“ erscheint wöchentlich dreimal in Gross-Folio-Format.

Dražba goveje živine.

Pri Bistriški grajsini (Burg - Feistritz) se bude 2. velki-travnja 1849 po dražbi prodalo: 2 doručena bika, 28 volov, 20 krav, 17 telic in 11 juncov, skup 81 živinčev; potem tud 6 teskih konjov; in 7, dan ravno istega mesca mnogo kmetijskega orodja.

Zivina je visokega in imenitega gornjo - Stajerskega plemena iz Morčne doline.

Popravki.

V 14. listu, 62. strani 29. v versti odspod se mora namest škodnega pravopisa brati shodnega pravopisa — ravno tako mora na tisti strani 29. versti odspod namest kar stoji kor nč (kankor) — na 63. strani v 28. versti odgor namest enega v prebir se mare glasi onega v prebir.

Opomba na naročilo.

Tiste p. t. gospode, ki so le na peto četertinko naročili, spodobno opominja, naj hitro naročijo za prihodno četertinko ponovijo, da ne bodo v pošljajo po posli nobenega zadržka. Druge domoročice, ki dosedaj niso naročili bili, prijazno na naročilo povahimo.

Predplačila prijemajo vse e. k. pošte, ino v Celi J. K. Jerečin, založnik Slovenskih Novic.

V Celi 12. Sušca 1849.

Vrednitar J. K. Jerečin.